

II. A. 63./20.

K 228/16

421 956

ČESKÁ STÁTNÍ PRŮMYSLOVÁ ŠKOLA V BRNĚ.

ZPRÁVA ZA ŠKOLNÍ ROK 1919/1920 SE STRUČNOU KRONIKOU ÚSTAVU OD VYPUKNUTÍ VÁLKY ROKU 1914 DO KONCE ŠKOL. ROKU 1919/120.

VYTISKLA AKCIOVÁ MORAVSKÁ KNIHTISKÁRNA V BRNĚ.

KRONIKA ÚSTAVU ZA LÉTA 1914-15 — 1919-20.

Brněnský slet sokolský koncem června 1914, k jehož zdaru přispěl také náš ústav ubytováním sokolských žen, byl svou náladou slovanskou a protirakouskou a opětovnými srážkami na ulicích mezi Čechy a Němci významným symbolem potomního urputného zápasu světového, jež německý kancléř Bethman-Hollweg sám charakterisoval jako boj mezi světem slovanským a germánským.

Vyhlášení války Srbsku rozplašilo učitelský kurs obchodně živnostenský, pořádaný v červenci 1914, z jehož 30 účastníků vytrvalo do konce toliko 9. Školu zabralo hned potom vojsko a uvolnilo ji teprve koncem září, takže bylo lze zahájit školní rok 1914-15 až dne 5. října. Od listopadu uchýlila se do naší budovy průmyslová škola německá, takže bylo nutno zavést vyučování polodenní s hodinami zkrácenými.

Persekuce a policejní provokace, jež měly podepřít chystané již pře pro velezradu, postihly náš ústav mezi prvními. V listopadu 1914, v době, kdy se opisovaly carské proklamace, ředitelství, oklamáno zdejším policejním ředitelstvím, ujistilo beztrestností žáky, kteří opisy proklamací odevzdají. Učinili tak a byli potom zatčeni žáci Fr. J a b o r n í k, Jar. K o p ř i v a, Svatopluk Pittauer a Vilém Staneček z III. roč. stroj. vyšš. a Václ. Beran, Al. Gebauer a Frant. T e s a ř z II. roč. odborné školy stavitelské. První byl do této aféry zapleten žák II. roč. stroj. Jan O c á s e k. Přelíčení s nimi konalo se dne 7. května 1915 ve Vídni, a ačkoli ředitel p. Vojtěch D v o ř á k vydal neohrožené svědectví pravdě a zdůraznil, že jej policejní ředitelství oklamalo, slibivši beztrestnost žákům, kteří letáky odevzdají, byli kromě Stanečka všichni odsouzeni k těžkým žalárním trestům. Nejvyšší zeměbranecký soud však po roce v květnu

1916 rozsudek tento zrušil a všechny žáky osvobodil kromě Berana, jež ze žaláře vyprostila teprve červencová amnestie 1917.

Ačkoliv se žákům žádná podstatná vina nedokázala, úřady přece jen dobře postřehly protirakouské jich smýšlení a dívaly se od té doby na náš ústav nedůvěřivě a nevlídně. Žáci i učitelé, pokud sloužili na vojně, zakusili mnohé příkoří a mnozí z nich měli pověstnou značku p. v. (= politisch verdächtig). Profesor Pavel V á š a byl v listopadu 1914 (26. a 27.) přechodně uvězněn na Špilberku, v zimě r. 1915 a 1916 internován v barákovém ležení na Hammeau u Vídně a ve Spiegelhagenu u Bratislavy a posléze trestně poslán na jižní frontu.

O prázdninách roku 1915 byly z rozkazu ministerského sbírky a knihovny naše spřádány a sepsány nové seznamy a katalogy.

Vyučování v omezeném rozsahu potrvало také v prvním pololetí škol. roku 1915-16, a teprve, když se německá průmyslovka vrátila koncem prvního semestru do své budovy, nastalo v letním běhu 1916 zase vyučování pravidelné. O prázdninách toho roku zřídily se kursy pro invalidy za účasti skoro všech zbylých členů sboru, jež se opakovaly také o prázdninách r. 1917 a 1918.

Ve školním roce 1916-17 byly po prvé uhelné prázdniny od 10.—20. února a ještě bylo nutno omezit vyučování na dobu od 8—1 hod. rozdělenou na 6 hodin. Dílny byly zavřeny úplně. Pravidelné vyučování obnovilo se až 18. března. Tíseň, způsobená nedostatkem uhlí, opakovala se též příští zimy a teprve na podzim 1919 podařilo se ředitelství opatřit větší přiděl uhlí, takže redukce vyučování potrvála jen na krátko a v letním běhu 1920 vyučovalo se již v rozsahu předválečném.

Ve školním roce 1917-18 stihla ústav náš trojí bolestná ztráta. Především zemřel dne 17. října 1917 po krátké nemoci pan arch. Otakar V a l e n t a, přikázaný službou z průmyslové školy pardubské od 4. října 1915, jenž i ve sboru našem získal si za tuto krátkou dobu upřímné a zasloužené sympatie. V neznámé blíže době zemřel téhož roku na vojně pan Emanuel H a n á k, laborant pro elektrotechniku, ustanovený od 1. prosince 1911, jenž byl platnou silou ve svém oboru a staral se pečlivě o elektrotechnické dílny. Posléze dne 29. ledna 1918 zemřel po dlouhé nemoci pan František F r i e d r i c h, odborný učitel, jenž na ústavě našem působil po 20 let od 1. března 1898 a získal si podstatné zásluhy o zřízení a vybavení dílen strojnických. B u d i ž všem těmto mužům čestná paměť!

Školní rok 1918-19 započal se za obecného rozechvění, jež způsobil nastávající konec války a patrný již rozklad Rakousko-Uherska. Nahodilé chřipkové prázdniny od 14. října do 4. listopadu umožnily žákům i učitelům, že mohli se plně oddati jásavé radosti a slavnostem, jež následovaly

po památném prohlášení české samostatnosti

dne 28. října 1918.

Pevná víra předků, krvavá oběť českých legionářů a úsilí zahraničních pracovníků, přede všemi

T. G. M A S A R Y K A,

prvního našeho presidenta,

dosáhly nejmělejšího cíle českých snah: k národu českému vrátila se po třech stoletích vláda věcí jeho.

Je přirozeno, že tento první rok svobody byl i na škole naší rokem projevů a oslav. Smírné poslední oslavy osudné bitvy bělohorské zúčastnil se ústav dne 8. listopadu

jednak vlastní školní slavností, o níž k žactvu promluvil prof. P. V á š a, jednak účasti na manifestačním projevu všeho studentstva brněnského ve velkém sále Besedního domu a na náměstí Svobody, kde k mládeži promluvili P. V á š a, Jiří M a h e n a a zástupci politických stran. Také v slavný den příjezdu presidenta M a s a r y k a do vlasti 21. prosince 1918 a o jeho narozeninách dne 7. března konaly se vhodné školní slavnosti. První oslava národního svátku práce dne 1. května 1919 byla společná všem středním školám a ke studentstvu promluvil s balkonu Besedního domu Jiří M a h e n. Oslava nar. J. A. K o m e n s k é h o omezila se na proslovy učitelů češtiny při vyučování. O intimní slavnosti zasazení lípy svobody ve školní zahradě promluvil žák IV. roč. stroj. K a r k o š k a a přednosta strojn. odb. inž. B e r a n.

Ukončením války otevřely se brány ústavu žákům, upoutaným dotud vojnou, a tak nastala potřeba zříditi některé pobočky a zabrat pro třídy sborovnu a některé sbírky.

Dne 22. listopadu zemřel ve věku 64 let přednosta arch. pan Karel W e l z l, jenž působil na ústavě našem nepřetržitě od 1. října 1887, zprvu jako profesor, od 1. října 1904 jako přednosta odboru stavitelského. R. 1913 odešel na odpočinek po 26leté svědomité práci. Učitel horlivý a vlídný, kolega milý a vždy k přátelské službě ochotný, přednosta W e l z l měl ve sboru i mezi žactvem jen přátele a památka jeho zůstane v dějinách našeho ústavu trvalá.

Tento školní rok od svého počátku ve všem tak výjimečný zakončil se dne 28. června školní slavností na paměť M. J. H u s i, o jehož významu k žactvu promluvil prof. J. H o l ý.

Koncem července 1919 odešel na trvalý odpočinek dosavadní ředitel pan V o j t ě c h D v o ř á k, ježž možno právem nazvati vlastním budovatelem a organisátorem naší školy.

Dovedl ústav šťastně převést i přes kritická léta válečná, dovedl i v těch zlých časech vymoci rozšíření ústavu o odbor elektrotechnický a pomýšlel včas také na rozdělení školy v samostatné ústavy strojnicko-elektrotechnický a stavitelský. Tíseň doby nedopřála provést této šťastné myšlenky jemu, ale dočasný odklad neznamena její zmar. Vojtěch Dvořák dbal jako ředitel vždy jen o prospěch školy a učitelstva, žáci, kteří pod ním studovali, i učitelé, z nichž většinou byl nejen představeným a rádcem, nýbrž také přítelem, budou vždycky na dobu jeho působení vzpomínati s vděčností. Jeho nástupcem stal se od 1. listopadu 1919 odborný přednosta a ministerský inspektor inž. Fr. Beran, jenž správu vedl již v letním běhu 1919.

Také ve školním roce 1919-20 bylo potřeba zříditi pobočky a to nejen při vyšší škole stroj. a odbor. škole stavit., nýbrž též při I. roč. stroj. školy mistrovské, do něhož se přihlásilo 236 žáků. I jinak obrovský zápis do všech oddělení školy ukázal jednak touhu českého lidu po odborném vzdělání, jednak naléhavou potřebu dalších odborných škol českých.

Slavnostními dny tohoto školního roku byly oslava výročí prohlášení české samostatnosti dne 28. října, o níž k studentskému táboru před Besedním domem promluvil Jiří Mahen, a den 7. března, kdy celý národ oslavoval sedmdesáté narozeniny svého osvoboditele presidenta T. G. Masaryka. O významu dne promluvili k žactvu profesori Jan Coufal a P. Váša, žáci pak sami přednesli slavnostní sbory a ukázky z Masarykových spisů.

Dne 13. května 1920 zemřel ve vojenské nemocnici v mladém věku 39 let arch. pan Vilém Knop, profesor, jenž na ústavě našem vyučoval od 1. října 1913 do května 1915, kdy nastoupil službu vojenskou. Brzy tu onemocněl plicní chorobou, již po mno-

hém utrpení a opětovných těžkých operacích podlehl. Přes nedlouhé působení získal si arch. Knop ve sboru četné přátele, kteří trpce želí jeho předčasného odchodu. Čestná mu budiž paměť!

Ve dnech 13.—16. dubna vykonal minist. inspektor inž. pan Jar. Jindra odbornou inspekci na oddělení strojnickém.

Vědomí vlastenecké povinnosti osvědčovalo žactvo hojnou měrou sbírkami na různé účely dobročinné a obecně prospěšné, jako na českou zemskou komisi pro ochranu dítek a péči o mládež v Brně, na České srdce v Brně a ve Slezsku, na podpůrný fond legionářský a československý Červený kříž. V dubnu vykonána na škole mezi žáky a ve sboru učitelském sbírka drahých kovů, která vynesla celkem 8¹/₂ dkg zlatých předmětů a 1.41 kg předmětů stříbrných; sbírka odevzdána jako dar na zlatý poklad republiky. Jako vklad na státní valutovou půjčku složeno za 900 K zlatých a stříbrných mincí, sebraných mezi žáky a členy sboru. Na 2. a 3. půjčku čs. republiky upsali členové sboru celkem 55.000 K.

ZA VÁLKY KONALI AKTIVNÍ SLUŽBU VOJENSKOU TITO NYNĚJŠÍ ČLENOVÉ SBORU PROFESORSKÉHO:

ředitel ing. František Beran, odb. předn., řed. ad pers. Jaroslav Syřiště, a profesori Jan Coufal, Jaroslav Černý, Florián Dvořák, Kamil Fialka, Jiří Fialka, Josef Holý, Václav Hrabák, Antonín Kolář, Vincenc Kroužil, Ferd. Kučera, Jaroslav Moravus, Bohumil Novák, Karel Novák, Jarosl. Oplt, Alfons Stěnička, Quido Strašnov, Karel Šindelář, Pavel Váša a Karel Žižka.

V LETECH 1914—1920 ODEŠLI Z ÚSTAVU:

Dr. František Pavlíček, jmenován mimoř. prof. vys. školy báňské v Příbrami, ing.

Ladislav H u s á k, jmenován ředitelem stát. průmysl. školy ve Vítkovicích, ing. Jaromír Š m e j k a l, přeložen na stát. průmysl. šk. v Praze, ing.-arch. Karel P e c á n e k, přidělen službou zem. památk. úřadu v Praze, Dr. techn. ing. Ladislav V á ň a, přidělen službou do min. šk. a nár. osv. v Praze.

NA ÚSTAV PŘIŠLI:

Ing. František B e r a n, prof. čes. stát. prům. školy v Plzni, jmenován byv odb. předn. stroj. odd., od 1. listopadu 1919 jmenován pak ředitelem; ing. arch. Viktor Třebický, výp. arch. v odd. pro stavby pozem. při mor. místodrž., Jan P á n e k, prof. stát. prům. šk. v Jaroměři, Josef V r b a, supl. učitel čes. obch. akademie v Brně, Maxmil. Kolaja, supl. učitel I. čes. stát. reálky v Brně, ing. Robert R o u d n ý, inž.-konstruktér I. českomor. továrny na stroje v Praze, Ferdinand K u č e r a, prof. stát. prům. školy v Jaroměři, ing.-arch. Emil K r á l í k, arch. a stavitel v Brně, ing. Jaroslav M o r a v u s, konstruktér čes. vys. školy techn. v Brně, ing. Alfons S t ě n i č k a, náměstek velit. čs. muniční továrny v Komárně, ing. Rudolf F r a n k, městský inženýr na Král. Vinohradech, ing. Jiří F i a l k a, zál. nadpor.-inženýr při čs. automob. vojsku, ing.-chem.

Josef P a r t a j, prof. české státní reálky na Kladně a ing.-arch. Ferdinand M á c h a, prof. odb. šk. ve Znojmě.

ZA UPLYNULÝCH ŠEST LET ZTRATIL ÚSTAV VELKOU ŘADU SVÝCH NADĚJNÝCH ŽÁKŮ. NĚKTERÍ PADLI NA BOJIŠTI, JINÍ ZEMŘELI na nemoci vzniklé z útrap válečných. Doposud opatřilo si ředitelství zprávy o těchto žácích:

Bartušek Josef, Bednář Ant., Burša Ladislav, Crha Josef, Dohnal Alois, Doležal Petr, Fučík Hilar., Hermann Josef, Hruďička Stanislav, Hykrda Jan, Jáně Miroslav, Jůra Ferdinand, Mach Arnošt, Melka Josef, Neděla Oldřich, Niederle Karel, Olivík Vladimír, Procházka Vladimír, Rozprim Václav, Siegl Rudolf, Šebela Rafael, Šmeral Richard, Šmíd Bohumil, Vítek Vladimír, Vysloužil Bedřich, Zeman František a Zlámal Karel.

Budiž jim zachována čestná paměť!

MIMO TO JSOU NEZVĚSTNÍ TITO ŽÁCI:

Hnát Antonín, Prášil František, Šopf Karel a Švejda Adolf.

Školní rok 1919-1920 skončil se 30. června.

2. SPECIÁLNÍ KURSY PRO MISTRY A POMOCNÍKY A ODBORNÁ ŠKOLA POKRAČOVACÍ.

Oddělení	Ročník (kurs)	Školní rok									
		1914—15		1915—16		1916—17		1917—18		1918—19	
		zapsáno	zbylo	zapsáno	zbylo	zapsáno	zbylo	zapsáno	zbylo	zapsáno	zbylo
Speciální kursy pro mistry a pomocníky	Kurs přípravný	—	—	—	—	9	5	—	—	—	—
	Kurs pro živnosti staveb.	—	—	—	—	6	5	—	—	—	—
	Kurs pro živnosti strojn.	—	—	—	—	44	38	38	29	42	34
	Kurs pro elektrotechn.	—	—	—	—	35	23	30	20	45	33
	Součet	—	—	—	—	94	71	68	49	87	67
Odb. škola pro učně živnosti obrábějících kovy	I.	—	—	—	—	83	79	43	40	49	48
	II,	—	—	—	—	—	—	34	24	36	33
	Součet	—	—	—	—	83	79	77	64	85	81
Na škole večerní (nedělní) úhrnem		—	—	—	—	177	150	145	113	172	148

3. KURSY PRO VÁLEČNÉ INVALIDY.*)

Oddělení	Kurs	Školní rok									
		1914—15		1915—16		1916—17		1917—18		1918—19	
		zapsáno	zbylo	zapsáno	zbylo	zapsáno	zbylo	zapsáno	zbylo	zapsáno	zbylo
Invalidní kurs	Zvláštní kurs pro různé živnosti	—	—	—	—	22	15	12	11	—	—
	Odd. stavební	—	—	23	16	—	—	—	—	—	—
	Odd. strojnické	—	—	11	10	—	—	—	—	—	—
	Součet	—	—	34	26	22	15	12	11	—	—

4. KURSY UČITELSKÉ (jen ve škol. roce 1918-19).**)

Kurs	Zapsáno	Zbylo	Doba kursu
I. dílčí kreslení pro učitele škol pokračovacích	16	15	2 měsíce (o prázdninách)
Pro praktický výcvik učitelů v obrábění dřeva	20	20	6 týdnů (o prázdninách)

*) Mimo v kursech vyučování byli váleční invalidé na stroj. škole mistrovské a na řemeslnické škole stavební, které navštěvovali jako řádní žáci.

***) Ve škol. letech 1914/15 až 1917/18 učitelské kursy nebyly pořádány.